

2012 03 01 (ketvirtadienis)

Prieš 87-erius metus... 1925 m. kovo 1 d. Maironis gavo Lietuvos universiteto „trimečio priedą“, kadangi dirbo universitete nuo pat jo atidarymo.

2012 03 02 (penktadienis)

1895 metais dienos šviesą išvydo du Maironio kūrybos darbai: lyrikos rinkinys „Pavasario balsai“ ir poema „Tarp skausmų į garbę“. Pastarąją poetas pasirašė St. Garnio slapyvardžiu ir būtent šią poemą laikė savo pirmąja kūrybos knyga. Kad „Tarp skausmų į garbę“ pasirodė anksčiau nei „Pavasario balsai“ įrodo ir informacija senojoje spaudoje: 1895 metų kovo mėnesį *Varpe* išleistų naujų knygų sąrašė buvo paminėta St. Garnio *poėma isz dabartiniu laiku*, o apie „Pavasario balsus“ pirmoji žinutė minėtame laikraštyje išspausdinta tik 1897 metų pabaigoje.

2012 03 05 (pirmadienis)

Iš Vaižganto laiško, rašyto Kaune, 1931 m. kovo 5 d. dukterėčios vyrui Petru Klimui: *Laukiamasai Svety! Aš piktas ir susiraukęs: vakar šventėm šv. Kazimierą pas prelatą Šaulį iki 12 v. Tenušvitau gavęs pasiskelbimą, kad tikrai atvažiuosi. <...> Apie Kauno šalčius Tu, pasirodo, tiek teturi sveikos nuovokos, kiek ir kiti paryžiečiai, kuriems -10° R jau antarktika ir žmonės turi mirti. <...> Dienomis teturime po -2 – -4° R. Kaune nesimato kailiniuotų. <...> Užvakar viešėjome pas pp. Zaunius. Smuikavo Ukrainos čigonas Erdenka, skambino *менперешня его жена* (dabartinė jo žmona, (rus.) *Holzeraitė, tikrieji bolševikai ir tikrieji virtuozai. Buvome: aš, Maironis, Vaitkus ir univ. vicerektorius Čėsnys, – keturi kunigai. Dėl to aš visą vakarą pavadinau: музыкально-вокально-клерикальнымъ* (muzikiniu-vokaliniu-klerikaliniu, (rus.). (Giedojo p. Zaunienė).*

2012 03 06 (antradienis)

Iš Vinco Mykolaičio-Putino atsiminimų: Aš pats Maironį pirmą sykį pamačiau Marijampolės bažnyčioje per mokinių pamaldas. Jis, matyt, buvo atvažiavęs atlankyti savo bičiulio, mūsų mokytojo kapeliono, taip pat poeto Motiejaus Gustaičio. Maironis po pamaldų pasakė mums pamokslėlį. Atsimenu tik vieną to pamokslėlio vietą. Tais laikais gimnazistai nešiodavo uniformas su nikelinėmis spindinčiomis sagomis. „Žiūrėkite, kalbėjo Maironis, gal tai jūsų tėvų, brolių ir seserų ašaros spindi“. Aš tada galėjau būti trečioje ar ketvirtoje tuometinės gimnazijos klasėje. 1909 metų vasarą, išvažiuodamas atostogų, atlankiau savo klasės draugą Petrą Šalčių. Jis man parodė Maironio poemą „Jaunoji Lietuva“ ir kai ką iš jos paskaitė; bene „Jau slaviai sukilo“. Knygelę aš įsigijau ir, važiuodamas namo, vežime godžiai ją skaičiau. Netrukus po to nusipirkau „Pavasario balsus“, paskui „Raseinių Magdė“ – ir Maironis tvirtai įsišaknijo mano vidaus pasaulyje. (Mykolaitis-Putinas, V. *Literatūros vertybių ieškant*. Vilnius, 1984, p. 290–291)

2012 03 07 (trečiadienis)

1906 m. pasirodęs Maironio knygos „Lietuvos istorija“ trečiasis leidimas spaudoje vėl sulaukė ne tik pagyrimų, bet ir kritikos. Po Druskiaus slapyvardžiu pasislėpęs Maironio draugas Adomas Jakštas taip pat išsakė savo nuomonę, akcentuodamas, kad savo pastebėjimais nori autoriui tik padėti, o ne sumenkinti knygos vertę. Vienas įdomesnių priekaištų – kunigaikščių nuotraukos: *Kaip jau minėjome, nauja laida papuošta Lietuvos kunigaikščių paveikslais. Paveikslai vadovėlyje labai geistini jei yra atsakančiai parinkti ir dailiai atmušti. Bet to negali pasakyti apie paveikslus Maironio knygutėje. Dar Keistutis, Algirdas, Mindaugas – būtų nei šio nei to; bet Vytautas, o ypač Jiegaila paduoti kažkokiais nušašėliais... Leidėjas galėtų šiaip-ne-taip pasiteisinti, jei geresnių Jiegailos paveikslų būtų neužsilikę; bet jie užsiliko. Rašome tai nedėlto, idant Maironio vadovėlį*

išpeiktumėm, bet dėlto, idant sekančioje jo laidoje raupsotieji Vytauto ir Jiegailos vaizdeliai būtų pakeisti žmogiškesniais. (Draugija, 1907, Nr. 2, p. 182)

2012 03 08 (ketvirtadienis)

1915 m. kovo 8 d. Maironio laiškelis Liudui Girai:

Gerbiamasis Mūzų Numylėtini!

Šiaip taip pabaigęs antrąją dalį pradėto poemato („Mūsų vargai“), norėčiau ją sutvarkyti, bet neturiu tos pradžios, kuri buvo „Vaivorykštėje“ bene trečiame numeryje atspausdinta; mat Kaune mano knyngyne pasiliko; ar negalėtumėte iš atliekamo kokio egzempliorio atplėšti pradžią ir man banderole atsiųsti į Vašakėnus?

Su augšta pagarba,

Pr. J. Maculevičius

2012 03 09 (penktadienis)

Maironio kalba, pasakyta 1920 metais per aukštųjų kursų atidarymą (Lietuva, Nr. 26, p. 2):

Šiandien yra nepaprasta diena, ypatingai man. Pilnas esu džiaugsmo, kad sulaukiau dienos, kada kuriasi aukštoji lietuvių mokykla. Juo aukštesnis mokslas, juo arčiau mes einam į tiesą. Religija taip pat ten eina, ir aš, buvęs akademijos mokytojas ir dvasios mokyklos vedėjas, dėl tos priežasties šiandien džiaugiuos. Bet yra ir kita mano džiaugsmo priežastis. Šitoj pat salėj baigiau aš prieš 35 metus gimnaziją. Tuomet čia buvo (rusiškai) parašyta „draudžiama lietuviškai šnekėti“. Dabar aš čia matau šviesių mokslo vyrų, kurie gražiai kalba tąja pat lietuvių kalba. Tuo metu mes buvom pasauly tik keli lietuviai studentai, ir tai buvo ne maža retenybė. Tad dar kartą linksmas sakau: valio, aukštoji lietuvių mokykla!

2012 03 12 (pirmadienis)

Fragmentai iš Maironio laiško, rašyto 1931 m. kovo 12 d. kunigui Juozui Gudzinskiui:

Gerbiamasis ir Mylimasis Kun. Kanauninke

Tamstų sveikinančią telegramą gavau ir per Tamstą visiems sakau nuoširdžiai ačiū. Pats aš asmeniškai neturiu kuo labai džiaugtis, ypač tuščiu titulu (1931 m. Maironis gavo protonotaro garbės titulą) ir teise pasipuošti fioletiniais rūbais; galėjo tai sudaryti man šiokių tokį malonumą prieš 15 metų; dabar senatvėje tai vanitas vanitatum (tuštybių tuštybė, lot.)! bet Tamstos už pareikštą nuoširdų palankumą tikrai ačiū! <...> Aš šį pavasarį sumaniau pasistatyti namelius – villą Aleksote ant kalno; mat kaip tautai pasitarnavęs, gavau iš valdžios žemės sklypą arti desetino (truputį daugiau kaip ha) dydžio; žadu ten sodą įveisti, jei iki mirties suspėsiu; vasaros metu nereikės važinėti į kurortus, nes užnemuny ant kalno oras grynas ir sveikas, o kartu ir miesto patogumai čia pat. <...>

Pr. J. Maironis-Mačiulis

2012 03 13 (antradienis)

1932-aisiais kovo mėnesį Juozas Tumas-Vaižgantas guodėsi laiške Petriui Klimui: <...> *Laidojau Aleksandrijoje draugą Matulionį, šiandien išlydėjau į Balbieriškį Juozą Marčikaitį, didelį savo garbintoją. Man gaili jų. Dar lieka kan. Prapuolenis, prel. Dambrauskas, Palukaitis, prel. Maironis. Tada ir man bus eilė. Logikos dėsniais aš juos gaučiau palaidoti, ne jie mane. Tik ta Giltinė dirba be jokios logikos (Vaižgantas, *Laiškai Klimams*. Vilnius, 1998, p. 355). Juozas Tumas beveik nesuklydo: dar tais pačiais metais teko jam palaidoti bičiulius Maironį ir Vincą Palukaitį,*

1933 m. balandžio 17 d. (likus 12-ai dienų iki paties Vaižganto mirties) Anapus iškeliavo Kazimieras Prapuolenis. Tik Adomas Jakštas-Dambrauskas mirė vėliau – 1938 m. vasario mėnesį.

2012 03 14 (trečiadienis)

Prieš 110 metų... 1902-aisiais vos per kelias dienas Maironis sukūrė savo žymųjį eilėraštį „Eina garsas“, kuris virto liaudies daina: užregistruota 111 variantų, iš jų 25 su melodijom. Štai tokia eilėraščio atsiradimo istorija iš A. Dubinsko atsiminimų: 1892 m. Peterburge susikūrė „Lietuvių ir Žemaičių Labdarių Draugija“ – pirmutinė valdžios leista lietuvių organizacija Rusijos imperijoje. <...> Ruošiant vieną tokių koncertų 1902 metais, kada aš buvau tos draugijos sekretorium, kilo sumanymas į to koncerto programą įtraukti žinomą patrijotinę dainą „Tu Lietuva, tu Dauguva“. Tačiau cenzūros sąlygos buvo tokios, jog negalima buvo turėti nė mažiausios vilties, kad ta daina būtų leista koncerte dainuoti; tad mes koncerto rengėjai ir choro dalyviai, sumanėme padaryti mažą šmugeliuką, būtent, sumanėme palikti tą pačią dainos gaidą, bet pakeisti jos žodžius visai nekalto turinio žodžiais, prie kurių cenzūra negalėtų prikibti. Tuo reikalu nuvykau pas Maironį, tada katalikų Dvasinės Akademijos profesorių <...>. Išdėsčiau jam mūsų sumanymą ir paprašiau parašyti dainelę, kurios teksto ritmai ir posmai būtų toki pat <...>. Maironis sutiko ir, po kelių dienų pasikvietęs mane į Akademiją, įdavė jo parašytą eilėraštį „Eina garsas nuo rubežiaus“; tai buvo ir yra mažas, bet tikras poezijos perlas. <...> Ir pats Maironis, kuris buvo koncerte ir klausė mūsų chorą dainuojant, džiaugėsi, kad ir jis aktyviai dalyvavo tame šmugeliukyje. (Lietuvos aidas, 1932, Nr. 155).

2012 03 15 (ketvirtadienis)

1922 m. kovo 15 d. buvo patvirtintas Maironio atsistatydinimas iš *teologijos fakulteto dekanı vietos*, nes kaip pareiškime rašė pats Maironis, jis buvo *per daug apkrautas Dvasinės Žemaičių Seminarijos Rektoriaus pareigomis* ir negalėjo nieku būdu vienkart pildyti *Teologijos fakulteto dekanı ir profesoriaus priedermių*.

2012 03 16 (penktadienis)

1931 metais Maironis, būdamas Bažnytinio meno parodos rengimo komiteto pirmininku, pateikė Jo Ekscelencijai Kauno Arkivyskupui-Metropolitui tokį raštą:

Bažnytinio Meno Parodai Rengti Komitetas prašytų Ekscelencijos leisti jo įgaliotiems asmenims rinkti Kauno Arkivyskupijoje bažnytinio meno eksponatus parodai, šiomis sąlygomis:

- 1. Imamųjų iš atskirų bažnyčių eksponatų sudaromi tikslūs sąrašai dviejuose egzemplioriuose, kurių vienas, eksponatų rinkėjo pasirašytas, paliekamas vietos klebonui, kitą – vieots klebono pasirašytąjį – pasiima rinkėjas;*
- 2. Kiekvienas imamajam dalykui, jei jis turi realios vertės, pažymima kaina, nurodyta inventoriaus sąrašuose;*
- 3. Komitetas paimtuosius iš atskirų bažnyčių dalykus, parodai pasibaigus, grąžina toms bažnyčioms, iš kurių jie buvo paimti, jei nebus leista jų pasilaikyti bažnytiniam muziejui;*
- 4. Eksponatų pristatymas į parodą ir jų grąžinimas daromas Komiteto lėšomis, jei vietinis klebonas nenorės prisidėti prie išlaidų;*
- 5. Už sugadintus ir dingusius eksponatus atsako Komitetas, kiek jo bus kaltės, sumokėdamas atitinkamą ekvivalentą pinigais.*

(Šio dokumento originalas saugomas Lietuvos centriniame valstybės archyve)

2012 03 26 (pirmadienis)

Prieš 101-erius metus... 1911-ųjų kovo 22 d. (senuoju stiliumi – balandžio 4 d.) savaitiniame laikraštyje *Vienybė* buvo paskelbta, kad... *kanauninkas Maculevičius patvirtintas ir svietiškos vyresnybės Žemaičių kapitulos prelatu, kun. Skvireckas kanauninku. Kanauninko Borovskio paskyrimas į prelatus ir kun. Žongolavičiaus į kanauninkus nepatvirtinta.* Dokumentai liudija, kad 1911 m. birželio 3 d. vyskupas Gasparas Cirtautas oficialiai suteikė Maironiui Žemaičių kapitulos prelato titulą.

2012 03 27 (antradienis)

1891 metais kovo mėnesį pirmą kartą poetas po savo eilėraščiu „Daina apie senovę“ pasirašė Maironio slapyvardžiu. Eilėraštis išspausdintas katalikiškame laikraštyje *Zemaičių ir Lietuvos apžvalga*.

2012 03 28 (trečiadienis)

Fragmentas iš Maironio laiško poeto kraštietei rašytojai Stanislavai Paškevičienei, parašyto lenkiškai 1901 m. kovo 28 d.:

Maloningoji Ponia!

Tikrai turite pamato rūstokai mane barti už nemandagumą: šit tik dabar atsakau į laišką, man parašytą dar prieš Kalėdų šventes. Jeigu, pripažinus, jog esi kaltas, kaltė per pusę sumažėja, tai su mielu noru mušوسي į krūtinę, tačiau prašysiu vis dėlto išklaudyti ir švelninančių aplinkybių. Neilgai trukus po to, kai gavau Jūsų maloningąjį laišką, buvau gana rimtai ir ilgam laikui susirgęs; po ligos reikėjo žymiai uoliau atsidėti paskaitoms – likviduoti įsiskolinimus; dabar, prieš Velykų šventes, susirgau antrą kartą; beveik dvi savaites mane kamavo karštis, nuo kurio tik dabar pradėdu atsigausti. Prie viso to pridūrus man įgimtą lietuviškąjį nepaslankumą rašyti laiškus, labai nesunkiai gali būti paaiškinta, kodėl taip ilgai tylėjau.

2012 03 29 (ketvirtadienis)

1909 m. kovo 29 d. Maironis gavo ypač pagarbų raštą, kuriame pranešama, kad jam, Peterburgo Romos katalikų dvasinės akademijos inspektoriui, yra skiriamas Šv. Anos 2-ojo laipsnio ordinas. Taip pat prašoma Jono Maculevičiaus pagerbti rašto autorių pranešant apie paties apdovanojimo gavimą bei papildoma, kad dar jį pasieks dokumentas iš Ordinų kapitulos. Šv. Anos ordinas įsteigtas XVIII a. imperatoriaus Petro I dukters Anos garbei. Toks 2-ojo laipsnio apdovanojimas dažniausiai būdavo skiriamas už pasiekimus valstybės tarnyboje. Dokumento originalas saugomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje.

2012 03 30 (penktadienis)

Fragmentai iš Maironio laiško, rašyto 1931 m. balandžio 1 d. kunigui Juozui Gudzinskiui:

Mylimasis Kanauninke

Tamstos laišką, kuriuo nusiskundi savo vyskupu, gavau. Labai man nemalonu girdėti apie tokius pasiūlymus tų, kuriuos „Spiritus Sanctus posuit vegere ecclesiam Dei“. Nemaža čia kaltė ir tų nevykusių jų patarėjų, kurie moka tik klūpčioti prieš viršininkus, o nenori ar nesugeba jiems pasakyti tiesos. <...>

Matau iš viso, kad Velykos ne tik dėl nepakenčiamų šalčių, bet ir dėl susidėjusių apystovų nebus malonios; todėl ir linkiu ne kokios nepasiekiamos laimės, bet tik daugiau krikščioniškos kantrybės ir stipresnės sveikatos pakelti gal neužtarnautus kryželius. Sveikinu irgi šventų linksmesnių Velykų visai Tamstos šeimynai, prie velykinio stalo susirinkusiai.

Karštai bučiuoju

Pr. J. Maironis